

NEDERLANDSE WATERSECTOR ZET ZICHZELF IN SCHIJNWERPERS

Wereld Water Forum in Kyoto stelt teleur

Het derde Wereld Water Forum in Kyoto eindigde met een ministersverklaring die teleurstellend genoemd kan worden. De verwachting was dat de reeds in Den Haag (WWF in 2000) en Johannesburg (VN-top over duurzame ontwikkeling) geformuleerde doelstellingen op het gebied van water in Japan omgezet zouden worden in concrete acties. Die acties waren nauwelijks te bespeuren. Voor de Nederlandse regeringsvertegenwoordiging (de staatssecretarissen Van Ardenne en Schultz van Haegen) viel dit Wereld Water Forum uiteindelijk toch tegen, ondanks alle aandacht die de Nederlandse watersector en het (water)bedrijfsleven vroeg en kreeg.

Prins Willem-Alexander, die even op zich liet wachten tijdens de opening van het derde Wereld Water Forum op zondag 16 maart, brak een lans voor de commissie-Camdessus, genoemd naar de voorzitter, de oud-IMF-directeur Michel Camdessus. Deze kwam onlangs tot de conclusie dat sinds 1997 de particuliere investeringen in waterinfrastructuur dalen. Ook internationale instanties zoals de Wereldbank investeren minder in water. Camdessus pleit sterk voor minder belemmeringen voor private investeringen en voor meer grootschalige waterprojecten, waarbij de commissie de nadruk legt op de bouw van dammen. Over dit laatste onderwerp handelden overigens verschillende van de in totaal meer dan 700 (!) sessies tijdens het Forum. Dammen vormden één van de weinige discussiepunten tijdens dit Wereld Water Forum.

Willem-Alexander pleitte ook voor daadkracht tijdens het Forum en maakte duidelijk geen voorstander te zijn van het stellen van nieuwe doelstellingen. Want die zijn volgens hem al duidelijk en veelomvattend genoeg: in 2015 moet het aantal mensen dat niet over gezond drinkwater en riolering beschikt, gehalveerd zijn. Nu missen zo'n 1,4 miljard mensen veilig drinkwater en 2,3 miljard mensen ontberen riolering.

De Japanse kroonprins Naruhito kreeg vervolgens alle gelegenheid om over zijn hobby, het transport over water, te vertellen: een mix van aardrijkskundeles en een VVV-praatje over de kanalen en meren in met name de omgeving van Kyoto.

Kroonprins Moulay Rachid van Marokko kwam met een wat politiek verhaal. Hij kritiseerde de regeringen die aan het wereldwatervraagstuk weinig of niets doen en

hoopte dat daarin snel verandering komt.

De Franse president Jacques Chirac, die vanwege de (toen nog dreigende) oorlog tussen de Verenigde Staten en Irak, niet naar Japan afgereisd was, bleef via een videoverbinding hoopvol. Hij zei wel een oplossing van het wereldwatervraagstuk te verwachten.

De openingsbijeenkomst eindigde met de uitreiking van de The King Hassan II great world water prize aan Mahmoud Abu Zeid uit Egypte en Jerson Kelman uit Brazilië. Abu Zeid ontving de prijs vanwege zijn werkzaamheden in Egypte (als minister of Water Resources and Irrigation), als auteur van honderden publicaties over irrigatie,

Cijfers

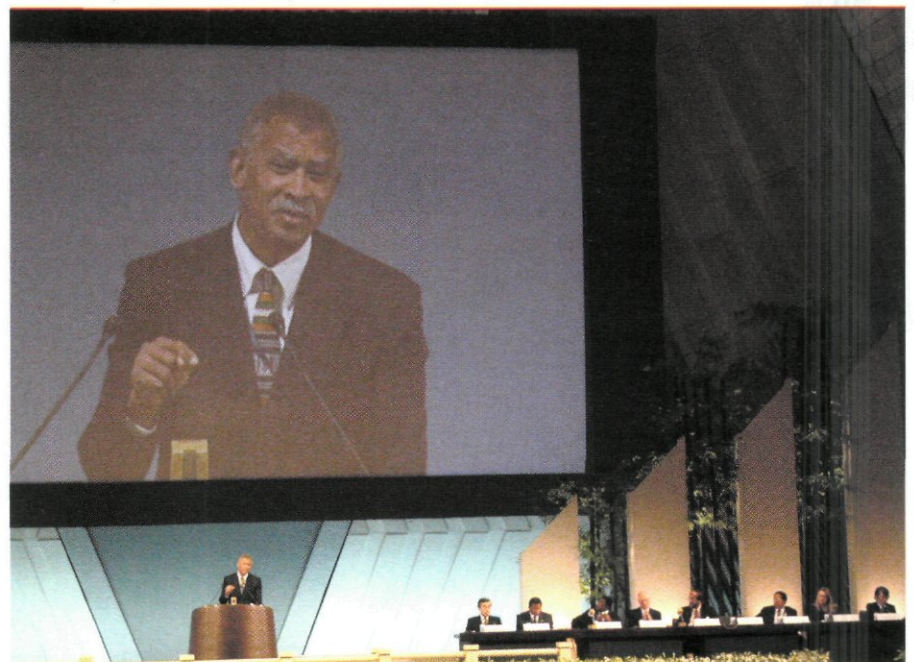
- Ongeveer 1,4 miljard mensen beschikken op dit moment niet over veilig drinkwater.
- Circa 2,3 miljard mensen ontberen een goede riolering.
- Ieder jaar sterven 7 miljoen mensen aan watergerelateerde ziekten, waaronder 2,2 miljoen kinderen jonger dan vijf jaar.
- Het dagelijks waterverbruik per inwoner ligt het hoogst in Noord-Amerika én Japan met 600 liter, in Europa ligt het tussen 250 en 350 liter en in de sub-Sahara-regio tussen de 10 en 20 liter.

drainage en grondwater en zijn werk voor Unesco, ICID, IWRA en de World Water Council, de organisator van het Wereld Water Forum. Jerson Kelman kreeg de prijs voor zijn werk op het gebied van rivierbeheer. Hij is de (eerste) voorzitter van de National Water Agency in Brazilië.

De prijs werd voor de eerste maal uitgereikt. Abu Zeid en Kelman ontvingen onder meer een bedrag van 100.000 dollar.

Staatssecretaris Melanie Schultz van Haagen van Verkeer en Waterstaat viel de hele ochtend al op vanwege haar lengte en blonde haren en omdat ze zo ongeveer op de eerste rij mocht zitten. Tijdens de plenaire openingsbijeenkomst van de sessie 'Water en klimaat' nam ze zitting in een panel van ministers en ambassadeurs van landen die wel eens onder water zouden kunnen lopen in de (nabije) toekomst. Haar betoog over het

Lionel Hurst (foto: Leila Mead/IISD).

creëren van meer ruimte voor water kwam nogal vreemd over op de minister die Bangladesh naar Kyoto stuurde. Melanie Schultz maakte overigens wel duidelijk dat in Nederland veel verzet te verwachten is tegen de plannen en dat de boodschap niet gemakkelijk over te brengen is.

De ambassadeur voor Antigua en Barbuda, Lionel Hurst, zei namens nog 41 andere eilandstaatjes, erg bezorgd te zijn voor de toekomst. Hij nam het de veelal westerse landen kwalijk dat die zo veel fossiele brandstoffen gebruiken, dat hierdoor het broeikas-effect versterkt wordt en uiteindelijk de zeespiegel stijgt, waardoor de eilandstaten serieus met ondergang bedreigd worden.

Staatssecretaris Schultz van Haegen pleitte twee dagen later op een bijeenkomst over hoogwaterbeheer voor een verdere uitbouw van het Nederlandse initiatief waarbij Bangladesh, Argentinië, Vietnam, China en de Verenigde Staten in het kader van het programma 'Integrated flood management in deltas and low-land river regions' sinds 1998 ervaringen met elkaar uitwisselen.

De Nederlandse vertegenwoordiging in Japan concentreerde zich in het enige paviljoen in het zogeheten stakeholderscentrum dat een bar bezat. Gegarandeerd aanloop dus, maar ook een locatie waar regelmatig presentaties vanuit de Nederlandse watersector plaatsvonden. Dit gebeurde onder de vlag van het Netherlands Water Partnership in nauwe samenwerking met het interdepartementale programma Partners voor Water. Namens NWP werd daar bijvoorbeeld een presentatie gehouden over het plan om in navolging van de ideeën over drijvende kassen over drijvende steden na te gaan denken. Eén serieus initiatief behelste en drijvende stad ergens in de Haarlemmermeer. De woningen zouden in dat geval waterberging niet blokkeren.

Pronk

Na prins Willem-Alexander, die dinsdag doorreisde naar Zuid-Amerika, staatssecretaris Schultz van Haegen die de hele week zou blijven en later gezelschap zou krijgen van staatssecretaris Van Ardenne, verschijnt Jan Pronk op het toneel. Hij speelt een glansrol

Het Nederlandse paviljoen tijdens het Wereld Water Forum kreeg onder meer bezoek van prins Willem-Alexander en staatssecretaris Melanie Schultz van Verkeer en Waterstaat (foto: NWP).

in de sessies rond water en armoede. Als vertegenwoordiger van de Water Supply and Sanitation Collaborative Council probeert hij de aanwezigen tot actie aan te zetten, wat niet goed lukt. Tegen de aanwezige pers zou Pronk later meedelen de ministersverklaring die aan het einde van het Forum aan de wereld meegegeven wordt, veel te zwak te vinden. Zo zwak, dat hij voorstelt hem helemaal te schrappen.

Tegen dezelfde 'Japanse' pers (overigens wel 'geïnfiltreerd' door een oud-Telegraaf-correspondent) benadrukt prins Willem-Alexander dat de wereldwatercrisis niet langer vooral veroorzaakt wordt door gebrek aan goed drinkwater en riolering, maar door de landbouw, die 70 tot 80 procent van het zoete water in de wereld verbruikt. In hetzelfde interview zegt de prins bevreesd te zijn voor een te bureaucratisch wereldwaterforum. Willem-Alexander benadrukt dat het forum geen VN-conferentiestatus moet krijgen. De huidige organisatie waarborgt volgens hem meer praktisch vergaderen en open overleg.

De eerste protesten, hoewel al direct de eerste zondag aangekondigd, netjes via een

persbericht dat een plaatsje kreeg namens een persbericht van de Wereldbank, waren op donderdag te horen. Buiten groeide het groepje mensen dat tegen de (toen nog steeds dreigende) oorlog demonstreerde, maar binnen waren de protesten wat luidruchtiger tijdens de bijeenkomst van het CEO-panel, met daarin de Nederlanders Anthony Burgmans (Unilever) en Allard Stikker (EMF). Het betrof de inbreng van grote (water)bedrijven in waterprojecten. De protesten kwamen van met name vertegenwoordigers van de non-gouvernementele organisaties. Zij noemden de Franse waterleidingmaatschappijen Suez en Vivendi, die ook in het CEO-panel zitten, voorbeelden van multinationals die het alleen om het geld te doen is en zich niet druk maken over de bijdrage van de investeringen aan de oplossing van waterproblemen. Het kwam niet echt tot een dialoog.

Schultz was ook aanwezig op een sessie over bilaterale samenwerking bij waterprojecten. Daar liet Abu Zeid weten dat zijn land (Egypte) klaar is met de aanleg van het grootste irrigatieproject ter wereld: een gebied van vijf miljoen hectare. Dit project is met steun vanuit Nederland opgezet. Deze samenwerking trekt andere landen aan. Volgens de staatssecretaris hebben ook Vietnam, India, Pakistan, Sri Lanka en Iran interesse in bilaterale steun vanuit Nederland bij waterprojecten.

Op donderdag 20 en vrijdag 21 maart krijgen meerdere Nederlandse initiatieven aandacht. Zo komen de Unie van Water-

Komt er nu een vierde Wereld Water Forum of niet? Als het aan Nederland ligt niet. Vanuit Nederland bestaat meer behoefte aan kleinschaligere bijeenkomsten per regio. Als het aan de organisatie ligt, komt er wel een vervolg op Kyoto. Vier landen komen in aanmerking: Brazilië, Egypte, Mexico en Turkije. Op 27 mei wordt een eerste selectie gemaakt in Marseille. Op 1 oktober valt de definitieve keuze. Oorspronkelijk stond Montreal al als organiserende stad voor het WWF in 2006 gepland, maar dat verzoek kwam van een onafhankelijke organisatie, niet van de Canadese regering. Zij zegt nu te weinig tijd te hebben voor de coördinatie.

schappen, de Nederlandse Waterschapsbank en Unesco-IHE met een model voor effectief waterbestuur en bijbehorende financiering, geënt op het Nederlandse voorbeeld van decentrale waterschappen met een eigen belastingstelsel en een gespecialiseerde bank. Egypte werkt inmiddels met 55 regionale waterschappen in plaats van één centraal waterschap in Caïro.

Een dag later wordt het International Groundwater Resources Assessment Centre (IGRAC) officieel voorgesteld. Dit grondwatercentrum heeft een plaats gekregen bij TNO in Delft. Het komt onder auspiciën te staan van Unesco en WMO. Schultz gaf in Japan het officiële startsein. Voor de eerste jaren is er geld. Voor de jaren daarna nog niet.

Volgens Jac van der Gun zijn de activiteiten van IGRAC driedig: bijdragen aan wereldwijde grondwaterrapportages, het stimuleren van goede metingen en het opzetten van een informatiesysteem met veel historische informatie over de verschillende regio's. Bestaande informatie zal zo veel mogelijk gebundeld worden. Grondwater krijgt hierdoor een belangrijkere rol in de watersector, zo hoopt Van der Gun.

Camdessus

PPS oftewel publiek-private samenwerking moeten we zeker niet uit de weg gaan, zo luidde de eensgezinde mening van de Nederlandse regeringsdelegatie én prins Willem-Alexander. Tijdens de bijeenkomsten over dit onderwerp verklaarde Agnes van Ardenne (Ontwikkelingssamenwerking) dat inbreng van de private sector noodzakelijk is, wil er daadwerkelijks iets terecht

komen van een goede watervoorziening in ontwikkelingslanden. Het debat over PPS gaat volgens haar te veel over de rol van multinationale ondernemingen en te weinig over de wat kleinschaliger private sector in de ontwikkelingslanden zelf. Waarbij de watervoorziening als een publieke dienstverlening de verantwoordelijkheid blijft van de overheden, aldus Van Ardenne. Zij moeten erop toezien dat voor iedereen ter plekke voldoende drinkwater beschikbaar is en tegen een redelijke prijs. De staatssecretaris wees wel op de noodzaak van het bestrijden van corruptie in zowel de publieke als private sector.

In het in Kyoto besproken rapport van Camdessus wordt gepleit voor verdubbeling van de internationale ontwikkelingshulp voor watervoorzieningen. Nederland heeft de uitgaven voor wateractiviteiten structureel met 45 miljoen euro per jaar verhoogd.

Gorbatsjov

In het NWP-paviljoen kwam zaterdag 22 maart Michail Gorbatsjov een samenwerkingsovereenkomst tekenen. De voormalig president van de Sovjet-Unie richtte destijds de internationale milieuorganisatie Green Cross op. De samenwerking moet resulteren in het opzetten van nieuwe projecten, die bijdragen aan de oplossing van de mondiale waterproblematiek. Gorbatsjov prees de consistente betrokkenheid van Nederland bij milieuvraagstukken.

Op dezelfde dag tekende staatssecretaris Schultz een intentieverklaring met Argentinië, Bangladesh, China en Vietnam voor

De oorlog

Toen woensdagavond in Japan duidelijk werd dat de Verenigde Staten Irak waren binnengevallen, schakelden vrijwel alle televisieschermen direct over op CNN. De Iraakse delegatie vertrok, maar had volgens de organisatie tot dan toe ook niets anders gedaan dan televisie gekeken, waarschijnlijk omdat ze thuis niet naar een ongecensureerde CNN kunnen kijken. Enige inbreng of belangstelling voor het Wereld Water Forum hebben ze in ieder geval niet getoond.

Overigens liepen aan het einde van de week wel verschillende Noord-Amerikaanse forumdeelnemers rond met een embleem met daarop 'Not in my name'. En iedere keer wanneer we het conferentiecentrum verlieten, werden we er ook aan herinnerd, door een groepje stilzwijgende demonstranten met spandoeken tegen de oorlog.

geïntegreerd overstromingsbeheer van rivieren en zee. Deze landen hebben grote laaglandrivieren binnen hun grenzen, liggen aan zee en kampen met overstromingen. Doel van de samenwerking is het gevaar van overstromingen te beteugelen door kennis en ervaring uit te wisselen.

De ministersverklaring repte uiteindelijk niet over de omstrede punten van de week daarvoor: de voorstellen van de commissie Camdessus én de dammen. Volgens sommigen betekende dat zelfs een stap terug ten opzichte van het vorige Wereld Water Forum. Over de noodzaak van dammen en publiek/private samenwerking wordt sinds 2000 namelijk genuanceerder gedacht, zowel door voor- als tegenstanders. Volgens de World Water Council hielden beide partijen elkaar ongeveer in evenwicht. Daarom is over die onderwerpen nauwelijks iets opgenomen in de eindverklaring. De tekst zou nooit de goedkeuring hebben gekregen van alle aanwezige ministers.

De Nederlandse regering is niet tevreden. Staatssecretaris Van Ardenne eiste een scherpere ministersverklaring, eerder zou ze niet naar huis gaan. Niet iedereen bleek hiervan onder de indruk. Van Ardenne mist concrete acties die ervoor moeten zorgen dat in 2015 het aantal mensen zonder veilig drinkwater en goed riolering is gehalveerd. Over armoedebestrijding en klimaatverandering is de verklaring onnodig vaag, meent ze.

Peter Bielars

Protesten in Kyoto tijdens de bijeenkomst van het CEO-panel (foto: NWP).

